

Verslag Excursie-estafette 22 augustus 2015 **door Hans op den Dries**

Wat een dag: fantastische weersomstandigheden, veel belangstelling, erg veel gezien en reuze gezellig! Wat hadden wij ons nog meer kunnen wensen? Ja natuurlijk iets lekkers bij de koffie, maar daar had Corrie natuurlijk voor gezorgd.

De eerste excursie (06.00-08.00 uur) was als altijd gericht op de vogels. Met 11 personen, waaronder 3 gasten, zijn we naar de Strypse Wetering gereden. We hebben zowel het westelijk gelegen deel als het oostelijk gelegen deel aan de Westvoorneweg bezocht. Tom en Hans leidden de tocht. Met vijf telescopen kon er volop genoten worden van alles wat er aan vogels rondscharrelde. Vooral de super telescoop van Peter gaf in de schemer wel heel veel prijs van onder andere een jagende waterral, een rustende ijsvogel bovenin het eigenwijze struikje midden in het plasje en de onder in dit struikje druk heen en weer vliegende gele kwikstaarten.

Veel van de te verwachten steltlopers waren aanwezig, zoals groenpootruiter, bosruiter, witgatje, oeverloper, watersnip en kemphaan. Van de laatste soort waren er zelfs 10. Alle steltlopers deden hun uiterste best om voedsel te zoeken, zodat ze op konden vetten voor de lange reis naar het zuiden. Ook leuk om te melden zijn de lepelaars en de bruine kiekendief. Vooral de lepelaars zijn al foeragerend een lust voor het oog. Totaal zijn er 43 soorten gezien en/of gehoord.

Vogelexcursie

Na een korte pauze werd de tweede excursie (8.15-10.00 uur) gelopen. Er waren 16 mensen waaronder 2 gasten aanwezig. Deze excursie betrof het nalopen van een reeks muizenvallen. Jan Alewijn Dijkhuizen had samen met zijn vaste helpers (Peter, Cees en Harrie) weer een groot aantal (± 60) muisvriendelijke vallen geplaatst. Het resultaat was verbluffend. Niet minder dan 44 valletjes waren bezet. Om de soorten maar even bij naam te noemen: bosmuis (19), bosspitsmuis (7), rosse woelmuis (12), veldmuis (4) en dwergspitsmuis (2). De meeste muizen kregen wij even te zien, vergezeld van een korte uitleg.

Persoonlijk was ik erg onder de indruk van de prachtige rosse woelmuis. Deze doet zijn naam eer aan. De prachtige rosse gloed die over de bruine vacht schijnt, is bijna betoverend. Het aaibaarheidsgehalte stijgt dan ook gelijk. Toch waarschuwt Jan Alewijn om dat niet zomaar te doen. Enerzijds vanwege de kans dat muizen toch venijnig van zich af kunnen bijten, maar ook omdat sommige soorten

Rosse woelmuis

muizen nogal stress-gevoelig (kunnen) zijn. Natuurlijk willen wij niet dat we deze dieren onnodig verontrusten. Vooral de bosspitsmuizen zijn hier extra gevoelig voor. Erg leuk was ook de dwergspitsmuis. Eerst denk je dat het een jonge bosspitsmuis is, maar als Jan Alewijn dan de lange en in verhouding dikke staart laat zien, is gelijk duidelijk dat het een andere soort is.

Dwergspitsmuis

De uitleg over de soorten was geweldig en voor velen een ware openbaring. Vooral de herkenning waarom welke soort nou juist die soort is, bijvoorbeeld de bosmuis is groot, heeft grote oren en kan geweldig hoog springen -hij wordt daarom ook wel een springer genoemd- , de geslachtsbepaling, wel of niet zwanger, ruwe vacht of juist een hele fijne zachte vacht,

de kleur, die overigens niet altijd bepalend hoeft te zijn, oortjes klein en rond, of juist iets spitsers al dan niet verstopt in de vacht. Natuurlijk was het verschil tussen de spitsmuizen ten opzichte van de ware muizen en woelmuizen gemakkelijk te herkennen, maar dan verder, hoe zat het ook al weer? Daarvoor is het misschien verstandig en leuk om de zoogdieren-cursus te gaan volgen.

Noordse woelmuis

De derde excursie ging er gelijk achteraan (10.00-12.00 uur). Erik en Eline stonden klaar om de 17 aanwezigen, waaronder 5 gasten, rond te leiden door de planten- en paddenstoelrijke omgeving van de Duinen van Voorne. Vanuit de Tenellaplas zijn we de duinen ingelopen. De een na de andere plant werd opgenoemd. Noteren van alles was niet mogelijk. Een greep uit de genoteerde soorten is: dodemansvinger, st. Janskruid, éénbloemig parelgras, geelnagelkruid, stinkend nieskruid, gewone agrimonie, keizerskaars, duizendguldenkruid, stijve en rode ogentroost en ga zo maar door. Natuurlijk zijn er ook enkele orchideeën waargenomen, zoals de brede rietorchis. Erik wist over veel planten allerlei extra informatie te geven. Met name het voorkomen, wel of niet zeldzaam, eventuele anekdotes en hoe sommige planten aan hun naam zijn gekomen.

Naast deze plantenpracht heeft Eline tussen alles door nog een groot aantal paddelstoelen (voorzichtig) op naam gebracht. Voorzichtig, omdat bij heel veel paddenstoelen niet zomaar

een definitieve naam gegeven kan worden. Er moet dan eerst een mycologisch onderzoek worden uitgevoerd, zodat er een juiste naam gegeven kan worden. Toch zijn er gelukkig een paar soortnamen genoemd en een aantal keren een groepsnaam. Soortennamen als grote parasolzwam, groene knolamaniet, inktzwam, kleine zwartwordende wasplaat, breeksteeltje en bruine borstelkurkzwam geven een beetje aan wat de variatie in soorten kan zijn in een gebied als de Duinen van Voorne. Het zijn prachtige namen, die vaak veel zeggen over de verschijningsvorm, kleur, smaak of andere eigenschappen van de paddenstoel.

Een hele bijzondere was de blauwvoetsatijnzwam. Eline vertelde dat deze zwam vorig jaar voor het eerst door haar en Hugo hier in de Duinen van Voorne werd waargenomen en dat dit toen ook de eerste waarneming voor Nederland was.

Blauwvoetsatijnzwam

Na de lunchpauze zijn we verder gegaan met de vierde excursie, de vlinders en libellen (13.00-15.00 uur).

Wederom een goede opkomst, namelijk 22 personen, waarvan maar liefst 11 gasten. Deze excursie is meestal goed bezocht. Dat is tijdens de wandeling vaak de reden dat er afwisselend mensen in groepjes bij de libellen of bij de vlinders staan. Door het enthousiasme dat Ria en Jan uitstraalden om hun "product" aan de man te brengen was er eigenlijk altijd een druk heen en weer lopen van de mensen naar of een vlinder of een libel.

Vlindersoorten als oranje, bont, en bruin zandoogje, dagpauwoog, distelvlinder, Icarus blauwtje en kleine vuurvlinder zijn enkele van de waargenomen soorten. Sommigen zijn gemakkelijk te herkennen, anderen weer zeer moeilijk. Dan moet er bijvoorbeeld naar één of twee witte stippen in het zwarte vlakje gekeken worden, dan moet er naar een patroon op de ondervleugel en de intentie van de kleur gekeken worden. En zo zijn er nog meer details die er toe doen.

Is het dan gemakkelijker bij de libellen? Nou nee hoor, bij deze groep vliegers is het zeker zo moeilijk, met zeker zoveel details waar naar gekeken moet worden. Hoe zit het met de snor, loopt die door, of is die afwezig? En hoe zit het met het pterostigma, welke grootte en kleur heeft deze, waar zit die? Afijn je kunt er dus alle kanten mee op, maar het is reuze interessant en ontzettend mooi om allemaal te zien.

Soorten als bloedrode en bruinrode heidelibel, watersnuffel, kleine roodoogjuffer of grote keizerlibel trekken de mens enorm. Waar mogelijk werden enkele soorten vakkundig gevangen en met een uitgebreide uitleg getoond aan de groep. Totaal zijn er 7 soorten libellen/juffers waargenomen, terwijl er 12 soorten vlinders werden gezien.

We zijn alweer bij de vijfde excursie aangekomen, de waterbeestjes (15.00-16.30 uur). Het was op het heetst van de dag, vermoedelijk zo rond de 28 – 30°C. Met 16 personen inclusief 7 gasten was het goed bezocht, alleen helaas maar 1 kind, die overigens zich thuis voelde als een vis in het water. Hij haalde de ene na de andere leuke vondst uit het water, waaronder een grote larve van een kikkervis die al redelijk grote achterpoten had en een jonge groene kikker. Daarnaast werden er onder andere nog diverse soorten larven van libellen, bootsmannetjes, vele posthoorn- en poelslakken, een larve van een salamander, een bloedzuiger en een waterschorpioen gevangen.

Tanja en Wim hebben ondanks de warmte, waar menig deelnemer even niet meer tegen kon, door middel van platen zoveel mogelijk uitleg gegeven. Ze hebben getracht ons de verschillen uit te leggen, die soms erg dicht bij elkaar lagen. Vanwege de warmte en de toch al leuke vangst die gedaan was hebben Wim en Tanja besloten eerder te stoppen, zodat we rustig terug konden lopen en ons klaar konden maken voor het avond eten.

Kikkervisje

Voordat het eten gehaald was, werd er in de tuin van de Tenellaplas nog een leuke vlinder-waarneming gedaan, namelijk de kolibriefvlinder. Deze was heerlijk aan het rondvliegen tussen het zeepkruid en stak regelmatig zijn lange tong in de bloemkoppen.

Inmiddels was een rijke maaltijd aangeleverd en hebben we met een leuk gezelschap heerlijk gegeten en bij gekletst over de reeds gelopen excursies met allerlei leuke momenten.

Het was inmiddels tijd voor de laatste drie excursies.

De zesde excursie was een soort herhaling van de tweede, namelijk de muizen (18.30-20.15 uur). De zelfde wandeling van de afgelopen ochtend werd nogmaals gelopen. Aanwezig waren 14 personen inclusief 7 gasten. De spanning was vooral, of we nog een nieuwe soort zouden vangen en natuurlijk hoeveel valletjes er weer bezet zouden zijn.

Zoals verwacht was de vangst een stuk minder, maar toch zeker zo leuk, namelijk veldmuis (3), rosse woelmuis (8), noordse woelmuis (1) de verrassing van de dag, bosspitsmuis (6) en bosmuis (2). Jan Alewijn was dolgelukkig met de verrassing van de dag. Hierover zal vast nog geschreven worden in In de Branding.

Als zevende excursie werd eveneens door Jan Alewijn geleid: de vleermuizenexcursie (20.30 - 22.15 uur). Eerst werd er een kort inleidend praatje gehouden met een presentatie. Deze gaf al een heel verhelderend beeld van deze geheimzinnige zoogdierjes. Niet minder dan 21 personen (waaronder 8 gasten) liepen in zijn kielzog mee en luisterden aandachtig naar de geluiden die de batdetector opving. Die geluiden worden geproduceerd door de vleermuizen, en zijn niet waar te nemen door het menselijke gehoor. Ze worden dus door de detector omgezet naar hoorbare geluiden. De soorten waren watervleermuizen (±8), maar ook vele gewone dwergvleermuizen. Ook nu werd er weer een mooie uitleg gegeven over het leven van de vleermuis. We kunnen wel zeggen dat het heel wonderlijke diertjes zijn en die ook nog eens zeer nuttig zijn.

Populierenpijlstaart

Als achtste en laatste excursie was Peter aan de beurt met nachtvlinders (22.15-02.00 uur). Het aantal deelnemers was ongeveer 15 (waaronder 4 gasten). Peter had een tweetal lakens gespannen die door grote zware lampen beschenen werden. Er kwamen, zeker dankzij het warme weer, heel veel insecten op af, zo als vele spanners, rollers, uiltjes, motten en enkele hoornaars.

Vaak is het na zo'n lange dag uiterst vermoeiend om ook deze laatste excursie "uit te zitten", maar voor Peter en zijn maat, is het juist een uitdaging om toch de tijd vol te maken tot het einde.

Als we de waarnemingen bekijken zien we gewoon dat het voor een leek ondoenlijk is deze dierenwereld zo maar even in je op te nemen. Soorten als vogelkersstippelmot, sint-Jacobsbladroller, mutjeslichtmot, zwartkamdwergspanner en nog tientallen andere namen van kleine nietige nachtdiertjes, waren voor mij en alle andere bezoekers een nieuwe wereld. Gelukkig herkenden we ook nog enkele namen, zoals de prachtige populierenpijlstaart, het huismoe-dertje en de grote beer. Persoonlijk vond ik het ook leuk om te zien dat er een zwart weeskind was waargenomen, omdat deze afgelopen zomer bij ons ook het huis was ingeslopen.

Ook al hebben de gasten deze excursie niet helemaal uitgezeten, toch was dit een zeer interessante en waardevolle excursie, met veel interessante waarnemingen.

We kunnen dus weer terug kijken op een zeer geslaagde dag en hopen dat dit volgend jaar weer een opvolging zal krijgen. Iedereen bedankt voor de deelname en leiding.